

Foto: iStockphoto

FØLG BØRNS ENGAGEMENT I NUET

Tidens fokus på formel læring risikerer at gøre pædagogiske aktiviteter i daginstitutioner så voksenstyrede, at der ikke er nærvær til at justere kursen efter børns behov i nuet. Og så kommer de ikke til at trives som hele mennesker, siger ph.d.-stipendiat Lone Svinth.

AF ANNETTE HAUGAARD

”Jeg vil ikke mere, jeg vil lege,” siger 5-årige Sebastian, der ligesom Asger og nogle andre fra stuen laver billeder om gårsdagens tur i skoven – med sakse, limstifter og farver.

”Vent lige, til vi er færdige,” siger pædagogen, uden at Sebastians krop lystre. Han roterer på taburetten, lader sig falde ned fra stolen og kravler op til bordet igen seks gange, før pædagogen vælger at gribe ind. Hun tager et stykke karton, lægger det på gulvet og siger: ”I kan ligge her og tegne, for nogle gange er det nemmere at lave noget hernede, ikke?”

En potentiel konflikt er afløst af koncentration, og drengene maler engageret videre. Pædagogens radar opfangede signalet om kedsomhed, og i stedet for at skælde ud viste hun drengene, at deres behov for at få justeret aktiviteten var værd at lytte til. Og det skaber både trivsel og læring.

”Børn bliver til som mennesker i mødet med andre, og når deres mening bliver tillagt betydning,

og de er med til at forme en pædagogisk praksis. Det vigtige er at indleve sig i børnenes perspektiv og engagement, som det udfolder sig lige her og nu,” siger Lone Svinth, der er ph.d.-stipendiat på Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU) ved Aarhus Universitet. Hun forsker i kvalitet i dagtilbud og er medredaktør af bogen ’Læring og udvikling i daginstitutioner’, 2012.

AT LÆRE ER AT VÆRE. Hendes videooptagelser i to daginstitutioner viser imidlertid, at det ikke er så tit, at børn får lov at præge det, der sker, når pædagoger tilrettelægger en aktivitet og holder samling eller går på værkstedet.

”Vi har længe hørt, at det er vigtigt for børns selv-værd og trivsel, at de bliver set og lyttet til, men det ▶▶

”Det vigtige er at indleve sig i børnenes perspektiv og engagement, som det udfolder sig lige her og nu.”

Lone Svinth, ph.d.-stipendiat.

er ikke særlig tit, at vi diskuterer, hvordan man helt praktisk gør det som pædagog, når man sætter sig noget for med børnene i en pædagogisk aktivitet," siger Lone Svinth.

Ifølge Lone Svinth er forklaringen ikke, at de voksne mangler lydhørhed, men snarere tidens fokus på formelle kompetencer og udviklingsstadier – for eksempel at børn lærer tal, kender ugedage og farver, og at de kan binde snøreband eller hoppe på ét ben. Det er ikke en kritik af den enkelte pædagog, for det handler om institutionernes normer og værdier, som politikere er med til at forme, påpeger Lone Svinth.

"Når man tænker læring meget snævert som tilegnelse af færdigheder og viden, kommer det til at give mening at bruge en skoleagtig tilgang i daginstitutioner," siger hun.

"Men vi risikerer at tromle børn eksistentielt, hvis vi ikke også tænker læring som erfaringer med selve det at blive til som menneske i et fællesskab. Det er nogle dybe, eksistentielle processer, som kun opstår i samspil med en voksen, der formår at veksle mellem børnenes perspektiv og sine egne intentioner."

SKAB TRIVSEL I GLIMT. At følge barnets engagement i nuet er noget, der foregår i små glimt. Det kan være et lille barn, som rækker hånden frem som tegn på, at hun ønsker fingermassage af en opmærksom voksen – og får det. Eller en pædagog, som lader sig inspirere af børnene og begynder at male ligesom pigen, der blander farverne helt anderledes, end pædagogens instruktion lagde op til.

På sine videooptagelser kan Lone Svinth se, at det faktisk gør en forskel, når pædagoger justerer kursen i en planlagt aktivitet. Børnene bliver glade,

opstemte og kan koncentrere sig meget længere, og så er kimen lagt til fordybelse og flow, hvor man populært sagt bliver så optaget af noget, at man glemmer tid og sted.

VÆK MED FORSTYRRELSER. At følge børns engagement i nuet stiller krav til både pædagoger og kulturen i en daginstitution.

"Man er nødt til at skabe forudsætningerne for, at intensitet kan opstå. Opmærksomhed kommer ikke af sig selv hos børn. Det kræver nærværende voksne," siger Lone Svinth.

Hun giver som eksempel, at en institution kan aftale, at man ikke længere må forstyrre kollegaen for at give en telefonbesked midt i en aktivitet, eller at arbejdet organiseres, så man ikke skal udfylde papirer samtidig med, at børnene klippe-klister.

"Tid er selvfølgelig også en faktor, og det samme er børnegruppens størrelse. Men jeg har set den her form for kontakt etableret med op til 12 børn, og hvis man tør slappe

mere af og acceptere, at en aktivitet må køre i nye retninger, så er der mindre, som kan blive 'forkert'. Det frigiver energi til at åbne sig over for børnenes engagement og perspektiv på aktiviteten – også når det strider mod ens egne planer. Men jeg ved godt, at det er hamrende svært!," siger Lone Svinth. ◻

”Man er nødt til at skabe forudsætningerne for, at intensitet kan opstå. Opmærksomhed kommer ikke af sig selv hos børn.”

Lone Svinth, ph.d.-stipendiat.

LONE SVINTH
Kandidat i pædagogisk psykologi og ph.d.-stipendiat på Institut for Uddannelse og Pædagogik ved Aarhus Universitet, hvor hun forsker i samspillet mellem voksen og barn i pædagogisk tilrettelagte aktiviteter. Lone Svinth er medredaktør af bogen 'Læring og udvikling i daginstitutioner'. Dansk Psykologisk Forlag, 2012. Hun afslutter sin ph.d.-afhandling i 2013.

KOLLEGER SKABER TRIVSEL

Glæde, en positiv ånd og et godt samarbejde mellem kolleger betyder meget for trivslen i daginstitutioner. Men der skal også være plads til faglig uenighed, siger adjunkt Merete Monrad, der har sat spot på trivsel og omsorgsarbejde i sin ph.d.

AF SIGNE TONSBORG

En spiseskefuld anerkendelse, en deciliter omsorg, 100 gram fortroligt forhold til kollegerne og en knivspids humor. Nogenlunde sådan lyder opskriften på den mikstur, som skaber trivsel blandt de ansatte i en institution.

Merete Monrad, der er adjunkt ved Institut for Sociologi og Socialt Arbejde på Aalborg Universitet, har skrevet ph.d. om kollegiale vilkår for omsorgsarbejde i daginstitutioner for børn på 0-6 år samt ansatte på plejehjem.

"Begge faggrupper laver det, man kalder følelsesmæssigt arbejde, og her betyder kollegernes støtte ekstra meget for trivslen på arbejdspladsen," siger Merete Monrad.

Mange studier peger på, at selve det at have kolleger øger trivslen og arbejdsglæden. Oplevelsen af at være en del af et socialt fællesskab og kunne få støtte, praktisk hjælp og rådgivning af sine kolleger giver trivsel på arbejdspladsen. Og den mekanisme ser ud til at være endnu større for mennesker, der udfører omsorgsarbejde og følelsesmæssigt arbejde, som pædagoger for eksempel gør.

FØLELSER MED PÅ JOB. Det karakteristiske ved følelsesmæssigt arbejde er, at man skal have sine ▶

”Det er klart, at børn jo generelt bliver påvirkede af den stemning, der er. Så det ville undre mig meget, hvis børnene ikke blev påvirkede af stemningen blandt de voksne i institutionen.”

Merete Monrad, adjunkt.